

EGYETÉRTEÉS

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDASÁGI NAPILAP.

Szerkesztői iroda: Budapest, IV. himz-utca 7. sz. ... Kéziratok csak rendkívüli esetben kint...

Előfizetési díj: Vidékre postán vagy helyben háchoz... Egy évre 20.— Félévre 10.— Negyedévre 5.— Egy hónapra 1.80

Sajátosságok.

A Bécsben lefolyt rendezési bünpert figyelmet és felháborodást keltett Magyarországon. Mert egy politikus, egy publicista, a képviselőháznak egyik volt alelnöke...

közérdekű, a mi például az ország köztisztviselőinek becsületére vonatkozik. A jelen esetben kétségtelen, hogy a bécsi bünpertben volt egy magas állású előkelő magyar férfiúról mint olyannól...

utamodni a törvényes bíróság elől, sőt a mely pillanatban kerül a nyilvánosságot: abban a pillanatban ügyét elveszíté. Vagy ott kell hagynia köztisztviselői állását...

Budapest, július 10.

A Stremayr kabinét, mint Bécsből jelentik, valószínűleg szombaton fogja benyújtani lemondását az uralkodónak. A választási eredmények által teremtett viszonyok tekintetével...

Az osztrák választásokról kevés fejtegetni való van. A választások 12-én lesznek fejezve; holnap a karintiai nagybirtokosok, holnap után pedig a dalmáciai leg több adót fizetők választják meg képviselőiket.

Szóló lapokból. Az újdéki „Zasztava” az ausztriai választásokat, illetőleg azok eredményét roppant „mulattatóknak” és jelentőségtejesnek nevezi. Az alkotmányhívek bukását, kik a dualismuskon oszlopai voltak, nagy meglepéssel fogadják...

Az „Obzor” szerint a horvát nuntiumról mindaddig nem lehet szólni, míg az a nyilvánosság elé nem kerül. Elitől említtetve a magyar sajtó eljárást, mely mielőtt a nuntiumot ismerné, Horvátország elleni piszkolódásban határral nem ismer. Biztosítja a magyar sajtót, hogy minden „brutális és perfidia” daczára a horvát regularis deputációt működésében megzavarni és megakasztani nem fogja...

Az intelligencia rabszolgasága.

Guttenberg világot alkotó találmányának fejlődése nagy hatalomná tette a sajtót. A zsarnok-ság ellen csak a sajtó menykővei voltak eléggé hatások; a szabadság csak a sajtó ólén talála meg pihenő menhelyét; a hatalmak rettegtek nyilat; a kormányok megújásodtak közvélemény-essináló ereje előtt.

Addig-addig volt ez így, míg a terjeszkedés, meghódítás, lekenyerezés eszébeszközével hozzá nem fértek. Most aztán, hogy a várakat megnyitó kulcsal bejutottak szentélyébe, ott tapodják küszöbét, onnan lödöznek, hadakoznak a betűk fegyverszerződésről egész légioi a szoldosoknak. Az intelligencia rabszolgasága és terén is mind általánosabb lesz. Nyomor és nyomorultság piaczen tengődő jószágok, bérbeadók bérbevetők. Ki mostanában a szellem és anyagi munka legnagyob kiberelője? A hatalom.

Könnyen jut a pénzhez, csupán az adóssávaron kell egyet fordítania; ezzel a pénzzel aztán a tollvászár a mai világban egyszerűbb dolog a tollvászárnál. Földig aláló gyalázatosságokat lehetne beszélni az irodalmi vásáron divatos bérbeadási rendszeréről. A legaljasabb, a leglátzóbb rabszolgasági orgiákat itt ül a kialudt és megvesztegetett lelkiismeret.

Majd rákerül a sor, midőn nével és személyleírással majd azok „életlélő élet” egy-egy jellemrajza gyanánt azok életörténetét, a kik visszaneztek a körülette keletkezett azt okát meg tudni, tekintete egy ponton akadt meg, szinte elszédült. A nagy Iza tüzes tekintete, találkozott az övével.

Beszélt a kocsiba, mely azonnal elindult, a nagy léány távozni látta, ezután szomoruan, gondolatokba mélyedve, a kis fogat fel tartott, mely a törvényszéki épület előtt várakozott rá. Mire gondolt a nagy Iza. azt könnyen el lehetett találni, ha azon vad tekintetét látnák, melyet a csoportra vetett, mely éppen kilépett az épületből. Ez Paillard Lajos és Amália volt, kik Cecile támogatatták, míg Chadí elsieltet kocsit keresni.

Cecile erősebbnek látszott, mosolygott azokra kik fantartották és Iza akaratá ellenére így szólt: — Óh mily szép! A szép moldvai nő fogata elindult, Iza egy szegletbe húzódott, és félig behunyt szemekkel sirt. Mi tevé legyen? Izára nézve egy széles, szenvedély volt, és szerette Móriczot. Egy látszólag volt, hogy szeresse. Természetének minden darva ösztönei féledétek, mint azon éjében, midőn cigányai öltövény mulatságokba ment és az izmos, jól megtermett szuhokozó szerelmét kereste; vágjai ez egyszer meg követelőbbek, még féktelenebbek voltak, most nem csupán az érzéki-ség és a vér szólt fel benne. Ezen szenvedélyben, mely az esküdszék előtt keletkezett, volt valami regényes; ő tudta, hogy minden szerencsétlen élete az ő kezében van; és hogy eszerben szerelméért, melyet követelt, a szabadságot adhatja neki.

De ezen örült, ki meggyezett hallgatni, hogy egy nő becsületét megmentse és koczkará tette saját életét, ezen esztelen hő nem fogja e visszautasítani az ajánlatot? ő szerette Houdardt és képes volt minden más visszautasítani... Ezen gondolatra Iza szemei a hosszu szempillák alól villámokat lövettek: ezen ember ellentálmánna neki, mert magát szereti!... Most visszaemlékezett, hogy egyszer sem felelt tekintetére, vajjon látta-e? Iza még most is látni vélte, mennyire el volt ragadtatva, midőn Cecile belé-

ről nem tudja az ember sirassa-e őket a szánozás könnyeivel, vagy megbélyegezza a becsületvesztés legégetőbb bélyegével.

Hány van közöttük, a ki az elv és hazafiság jelszavaival szájan a fusió erköltselenségét tájékozókó haraggal szidta magánbeszélgetés közben? Hány van közöttük, a ki ép annyi megvetéssel nyilatkozik Tisza Kálmárról, habár szolgálja minden nap a sajtó hasábjain, s nem tudja elfelejteni, hogy a becsület és elv utjáról az ember elvurálása rántotta le? Sápattan, fejt lehajtva jár számos tollforgató munkása a sajtónak, míg elfelejti, mit fogadott és a cynismus aljasságával szörja piszkolódásait, mint egy uri ember, a ki nem régt lelt életpaszkereszt, holott a fusiókor fusioellenes hirlapot akart szerkeszteni.

Hallva a pocsolyavilág jellemtelenségi dolgait, csoda-e, ha az ember ugyanazon toll gyalázkodására csak megvetéssel képes gondolni. Hiszen minden betű mögött ott ólálkodik a bér, melyért áruba bocsátja a szellem függetlenségét és a becsület tisztaságát. Kutyakorbáccsal és gyakran megüstölt foglalkozást végezve becsületes ember az irodalom ily alakjain.

Mi volt maga a fusió egyéb, mint a bukás szelén álló balközép bérbeadása a rendszer részére? Tönkrement a gárda, a meredély szelére jutottak a váltónyargalók, hatalmas szédelés harapódzott el a törzsrunkán, éhségtől dűledtek központ és vidéken a kortések és hívek szemei. Tisza Kálmán oda jutott hadaspataival, hogy nem vezethető éket többé tübbe: demoralizálva voltak. Tisza Kálmán és Csernátony hamar észrevették azt. Egyikük sem volt spártai jellem. Tisza Kálmán nem akart lemondani a hadvezéri dícsőségéről, Csernátony nem akart lemondani Tisza Kálmánról. — A korszakos corruptio szelében szökésre, piszkosságra, az elv és lelkiismeret elárúsítására kész emberek között, a levegővel szivta magába Tisza Kálmán a politikai protituziót, a melylyel pártja eltelt. Vezér akart maradni, s háztartójárá lett a prostituczió.

Ettől kezdve megindult a kerítés azok elien, a kik még tartottak valamit szűzi, szalmaözvegyi vagy hitvesi becsületökért. Nagy volt a paradé, nagy a putz, nagy a szakszépesség; kinek gyermeke volt a házban, s annak kivalt kellett adni; kinek hideg volt a konyhája, enni válóra volt szükség; kinek a váltótörvényesség és bíróság járt a nyakára, mentő kötel után kapdosott.

A kerítésnek nagy szerepe jutott. Csernátony kerítésre teremté az isten. Meg volt dolgozva, bevált hálózva, meg volt nyerve, prostituálva volt az egész párt.

Már csak a vidék volt hátra. Felhívták a befolyásosabb korteseket, s feldarabolták maguk, családjuk és hozzátartozók közt a vármegyét, s elosztották az irtésedése jövő, vagy felállítandó hivatalokat.

Mikor az ország balközépi értelmisége eképp testetlő lelkesült az ördögé lett, Csernátony nem csinált titkot belőle, hogy sohse hitte volna mily nagy a korrupzió, s mennyire kapva kapnak a kormányzat malasztján a pártihetek. „Az emberek megunták a várakozást, a demoralizatio oly általános, hogy egy új választási harezba már nem vágnak képek belevinni az eddigi pártelemekeket, minden áron módot kell találni a kormányrajutásra.” Ez volt a jelszó, a mely alatt a fusió útjait egyengelték.

Megtörtént a fusio. Látszat, szemfényvesztés pétt; látta mosolyát, tekintetét, mozdulatát, melylyel fogadta... kétésgívily elméjében csak egy gondolat honolt: Cecile... miután érette váltalta magára, hogy gyilkosnak tartassék. És mégis a nagy Izában fellort a vér, ő Móricz után vágyott, szerette őt és szerelme után sovárgott... A küzdés Houdard asszony ellen lehetetlen volt, kiönösen a jelen pillanatban, midőn e nő oly nagy áldozatot hozott és midőn visszanyerte uralmát a szegény fia felett... Mit tegyen?...

Mi ismerjük a nagy Izát, és nem fogunk eszedőlközni, hogy rögtön visszatért első gondolatához; ez az volt: ha feloldozta Houdardt? ha felkeresné Cecile-t és így szólna hozzá: „En helyesen ítélem meg önt, ön képtelen egy ballépésre, ön nem szeretheti Móriczot. Kérdje el Móriczot hozzá, és írjon néhány sor, melyben kijelenti, hogy megmentéséről volt szó, ön minden lehető elkövetett, de ezental ne tápláljon reményeket. A hajdani szerelme elhunvat; ne lissa önt többé viszont...” A többi magára vállalta volna; azon kötelezettséggel, hogy megmenti Móriczot és megszabadítja őt Houdardtól.

Fejét a kocsipárnára hajtva és szemét félig lezárva, alkotta ezen légyrakat; egyszerre hangosan felkaczagott és így szólt: — En örült vagyok... átengedném-e én valaha kedvesemet egy más nőnek? Vállalt volt, fölegyenesedett, széttépte keztyűjét idegesen kacagott és így szólt: — Az mindegy hogy mi módon, de birni fogom őt; én szeretem, vágyódóm utána... De mindenkéltül szükséges, hogy az én barmom, ujra megindítsa a vizsgálót, és hogy egy elbocsátási parancsolat adassék ki... szabadnak kell lennie... Néhány pillanatra gondolatokba merült; két-ségívily elméjében meghánja a tervet, melynek kivételével Verchemont Oszkárt akarta megbízni... kit bármának nevezett, ezután egyszerre egy akadályba létszott ütőzni.

De én nem árulhatom el Andrást, mit tegyek? E pillanatban nem ismertünk volna a gyönyörű, bájos Izára. Homlokán felhők tornyosultak, tekintete volt volt, fogait összeszorítá; elgoncolko-

mondva csinálták a lelkesedést. Csernátony pénzt gyűjtött az ifjúsági fáklýszénére, a galopinek szét-száguldottak a vidékekre és hirdették sippal, dob-bal, nádi hegedűvel a hazug örömet, a mely a fusio tiszteletere lángra kapott. Pedig hamis lelkesedés volt az. A család rendszere ünneppel általa az intelligencia rabszolgaságában. Bérbevett lelki-ismeret mellett gyújtogatták a fályákat és a trans-parentek mécsseit. De a fályafüst felhője alatt négy-szemközt minden augur jelentősen vonogatta váll-lát, érezték, tudták a hiszékenyek és elbontodit-tak kivételével, hogy nem az elv győzött, hanem a hivatalvádszat.

A fusiónak iszonyu hatása volt az erkölcsök megmérgezésére. Az intelligencia rabszolgasága és erköltselensége országossá vált. Senki sem tar-totta többé becsületen dolognak hitét, elvét, hazafi-ságot áruba bocsátani. Meggyőződéssé kezdett válni, hogy Magyarország meg a becsület is a szédélgeshez, esalishoz és hazugsághoz van kötve. Beeslést, érdemet, tisztiséget csak a rom-lottsággal és lelketlenséggel lehet szerezni. Minél több okot szolgáltat valaki, hogy úzerkedéséről, elajlasodásáról undokabb és undokabb hírek ter-jedjenek, annál magasabba emelkedik. Legfőbb az követelik meg tőle, hogy annyi ügyességet mutasson, mint az angol zsebtolvaj; egy csón-gettyível megrakott ruhából egy lojpa ki a pénzt, hogy a csóngettyúk meg ne szaladjanak.

E rendszer művészetté emelte, a mi azelőtt mesterség volt. Felfüggeszté a bírói függetlenség törvényét, hogy a bírói magaslaton folytonos rette-gésben tartsa a bírót. Maig szíves intézkedje, hogy a függetlenség, azon állás tekintélye és szabadsága érdekében, megmáshatatlannal és visszavonhatatlan-biztosítassék. Dynonasiának: fülek kellenek és e fülekket be akar hatolni a bírósági szobák bizal-mág.

S ha már a bíróságok függetlensége a mai rendszeren belül csak a paraszthatalom hájszálnal- lóg, nem természetes-e, hogy a rabszolgaság köte-lekeiből nem akarják kiszabadítani a tanári kart, mely záloga kezökben a jövő rabszolgaságának?

Oh! az önkény nem mai gyerek. Zápfogas böles az, a mely nagy tapasztalatokat tett. Nem várakozlan, csupán azon nyugszik, hogy kiszemeli, lekenyerezi a tömeg legkiválóbb embereinek osztá-lyait. Míg a tömegnek nem marad más az ősz- tómlál, sopánközlés és idószakonkint a forradalomnál, addig a hatalomnak egész gépezet áll a rendelkezésére, melyen folyvást javít, melyhez folyvást a legjobb erket szerződteti, hogy bizto-san működjék.

És midőn fel-fél szólal egy hang a melyről, hogy szabadságérzetének és népszerűtetének tanu-ságán jogot és függetlenséget kérjen, nem veszi-e észre, hogy a mit kér, annak az osztály a legnagyobb akadály, a melyből a felszólalás tör-ténik.

Zászlónkra irhatjuk mi külön pont alá, bár jelszavunkban és szóban „függetlenség” benn van az egyenjogúság legáltalánosabb elve a polgári szabadság mindenki számára; irhatunk, beszélhetünk az államszolgálatban levők polgári szabadsága és függetlensége érdekében: mikor a kisebbség mi vagyunk, s a többség ama rendszer, a melynek összes érdeke belezsúszik a szolgaság fantáziájába.

S miért vagyunk kisebbség? Azért mert ugyanazon rendszer, a mely kiterjeszti és szente-síti az intelligencia rabszolgaságát, nevelés és parancs által ép azoknak diktálja kötelességéve, módot keresett, és hogy a kísértésnek ellent-állhasson, folytonosan ismételté.

— Nem, nem, ez lehetetlen; ha elárulom Andrást... magamat veszítem el. Nem! Mind-kettőt meg kell mentenem!... A kocsit megállt; a Challo utcazi palota kapuja nyitva volt; belépett a kis kertbe és megállt a csarnok előtt; midőn Iza felmenni készült, az inas helyett egy idegen látott és kissé meghökélt, mert az illető külseje nem költött biz-zalmat.

— Mit akar ön uram? — On asszonyom övezgy Séglinné? veté oda az egynek, kit olvasóim már ismernek. Ez Nuret úgnök volt. — Igen uram én vagyok... mit akar ön? mit jelentsen ez? és ijedten kiáltá: Justine! Justine!

— Ne kiáltson asszonyom, száljon a kocsiba! A törvény nevében elfogom önt... egy elfoga-tási parancsom van ön ellen... engedje, hogy ön mellett helyet foglaljak, majd megmutatom. Kérem asszonyom, ne csináljon botrányt, ez felesleges lenne; úgnökünk már résen állnak, kocsisa mellett vannak... Vigyázzon uram, hogy mit tesz... szolt Iza egészen megzavarra és erélyét vesztve, mert nem tudta magának megmagyarázni e sajátságos jelenetet, melynek ő áldozata volt. Nuret egy úgnököt írtetett a hölgy mellé, és ő maga a kis első ülésen, szemközti vele foglalt helyet. Az ifju nő egy szegletbe húzódott, mintha félne az úgnökök érintésétől, szemét kimereszté, földülkötözött, és nem tudta megmagyarázni a történeteket. Az úgnökök oly sebösen jártak el, hogy Iza egészen kábult volt; csak akkor tért magához, midőn a kocsit már a rakpartokra ért, és a törvényszéki épület felé tartott.

AZ „EGYETÉRTEÉS” TÁRCZAJA.

A N A G Y I Z A.

Bourvier Gyek regénye. 82 NEGYEDIK RÉSZ.

A Esaille, Tartuffe és társai ház. (Folytatás.)

Természetesen ezen eset mindenkit megvazart, az elnök és államügyészre nagyon hatott az iméni vallomás, sajnálkoztak a tanu áljásán, és nem hal-lottak a közönség suttogását, mely ismét rokonszenvet tanúsított a vádlott iránt. Móricz fájdal-mábrá majd megörült, az örök közt, azon szük hely-en melyre szorították, és pedig védője nem is adhatta tudtára, hogy ügye most már meg van nyerve. Mit törődött ő ügyével! élével! Cecile szenvedett, Cecile talán meg is halhat és ő miatta követ-e el ezen remítő vigasztalanságot... oh! meny-nyire szerette Cecile-t, hisz a szegény nő néhány pillanat alatt bőven meghálálta mind azt, mit érte szenvedett.

A hallgatóságban a közönség izgatottan várta ezen eset eredményét. Az esküdtek mélyen meg-hatva az ifju nő őszinteségétől, beteges állapotá-tól, és regényes hősiességétől, mely elbeszélésből kitunt, magok közt beszélgettek és elhatározták, hogy mily ítéletet fognak hozni. A nagy Iza lázasan remegett, ajkaiba har-pott és dühösen morgogá: — Mennyire szereti őt! Az elnök esendett parancsolat, midőn látta, hogy az államügyész felkel, ez nehez volt elérni; minden arcon izgatottság honolt, midőn a vádlo így szólt: — Elnök ur, a tanu vallomása folytán, mely a vizsgálóba nem vétetett fel, én a törvény-székűl utolagos nyomozást és újabb vizsgálatot kérek.

Az elégtelenség moraja hallatszott, melyet az elnök rögtön becsületesített. Ezután az esküdtekhez fordulva így szólt: — A vád leglényesebb pontja az volt, hogy a vádlott nem tudta igazolni, mivel töltötte idejét június 20-án éjjel. Az utolsó tanu vallomás védelemnek vehető és ledönti a vádat. Ekkor a vádlot hoz fordult: — Vádlott, szinte állítja ön azt, mit a tanu mondott? — Mőricz felkelt, megtörle szemét és meghatott hangon így szólt: — En becsületemre fogadtam, hogy soha sem fogom felfedezni azt, mi június 20-án éjjel történt... én megesküdtem jeressemnek; hogy inkább meghalok minsem, hogy bevallanom; ma ő felmentett esküm alól, és ime kinyilatkoztatom, hogy a június 20-iki éjelt Tussaud Cecillel töltöttem; és hogy nem hagytam el a szobámat, melyben Amália nőverem, ki más nap reggeli tíz órákor jött, nagy meglepetésére eszmélet nélkül, jágatva talált ágyamon; ő sietett segítyt nyujtani, és megmentett. A mit Tussaud Cecile-é asszony nyil-vánított, az való. Ekkor az elnök bidegen így szólt: — Adjunk helyt az államügyész ur kíván-ságának, és halasszuk el az ügyet, újabb nyomozások miatt. A kihallgatás véget ért. Képtelenség lenne Móricz fájalmát leírni, midőn az örök kihurcolták a teremből, védője biztosította, hogy most már mentve van; ő nem figyelt, nem hallott, nem látott semmit, gondolatai kizárólag a szegény fiatal nővel foglalkoztak, ki végre világszögöt derített ügyére. Móricz nem gondolt arra, hogy mit fog tenni; ő csupán a nőre gondolt; látta, hogy midőn fölemelték szép teje nővére vállára hajolt, melyet a sűrű fekete hajzat elborított, látta, midőn az orvos helyre siet-tet, és megparancsolá, hogy vitessék ki a kihall-gatási teremből, látta midőn a szeretett testet szolgák vitték ki, és midőn az ajtónál elűntek, utánuk akart rohanni. Most érezté az örök durva kezét a mint megragadták, és könnyei, kiáltása, kétségbeesése daczára végig hurcolták a hosszu folyosón.

Midőn a kapu kinyílt, az örök a feyegyez kocsig kísérték és a szegény ördög észre sem vette, hogy a hallgatóság egy része körülötte csoportosult, hogy rokonszenvének újabb bizonyítékát adja. Azon pillanatban, midőn a kocsiba szállt, lapunk mal számához fél lv melléklet van csatolva

